

24.08.2020

Asia/14

§ 465

V 9.9.2020, Valtuutettu Sampo Terhon aloite ikäihmisille jaettavista kenkiin kiinnitettävistä liukuesteistä

HEL 2020-001925 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuutettu Sampo Terhon aloite
- 2 Lausunto 22.4.2020, Helsingin kaupungin vanhusneuvosto

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Sampo Terho ja 17 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan liukastumistapaturmien estämiseksi kenkiin kiinnitettävien liukuesteiden jakamista vuosittain yli 70-vuotiaille helsinkiläisille.

Kaupunginhallitus katsoo, että liukuesteiden jakamista kaikille tiettyyn ikäryhmään kuuluville ei voida pitää perusteltuna. Aloitteessa ehdotetusta toiminnasta aiheutuvat kustannukset olisivat merkittävät, mutta ei ole todennettavissa, että liukastumistapaturmat vähenisivät kustannusten suhteessa. Tärkeää on kohdistaa toimia liukastumisen ehkäisemiseksi yksilöllisten arviointien perusteella.

Kaupunginhallitus toteaa, että valtuuston 19.6.2019 § 213 hyväksymän Helsingin hyvinvointisuunnitelman 2019-2021 painopisteinä ja tavoitteina on mm. liikkuva ja terveellinen kaupunki kaikille, ikääntyneiden toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistaminen sekä elävät, omaleimaiset ja

turvalliset kaupunginosat. Tavoitteisiin pääsemiseksi toimialat tekevät yhteistyötä mm. tapaturmien ehkäisyssä.

Kaupunginhallitus viittaa sosiaali- ja terveyslautakunnan lausuntoon ja toteaa, että ikääntyneen henkilön kaatumisriskin arvioiminen edellyttää yksilöllistä terveydentilan, liikuntakyvyn, elintapojen, asumis- ja ympäristöolojen sekä toiveiden selvitystä. Kenkiin kiinnitettävät liukuesteet voivat joissakin tapauksissa olla tarpeellisia apuvälineitä pystyssä pysymisessä, mutta ne eivät sovellu kaikille ja voivat myös lisätä kaatumisriskiä sisätiloissa. Liukastumistapaturmien määrän vähenemisen tulisi olla merkittävää, jotta liukuesteiden jakamisen hyöty olisi todennettävissä. Vuonna 2017 on käsitelty oheismateriaalina oleva samaa asiaa koskeva talousarvioaloite ja todettu liukuesteiden käyttökokeilun perusteella, että liukuesteiden jakamisen kustannushyötyä ei ole voitu todentaa.

Asiasta on saatu sosiaali- ja terveyslautakunnan, kaupunkiympäristölautakunnan ja vanhusneuvoston lausunnot.

Vastaus on sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnon mukainen. Kaupunkiympäristölautakunta on kannattanut liukuesteiden jakamista samoin kuin vanhusneuvosto, joka on lisäksi katsonut liukuesteiden käytämisen hyödylliseksi ilman aloitteessa ehdotettu tiettyä ikärajaakin yksilöllisen halun ja tarpeen mukaan.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuutettu Sampo Terhon aloite
- 2 Lausunto 22.4.2020, Helsingin kaupungin vanhusneuvosto

Oheismateriaali

- 1 Valtuutettu Ninan Hurun talousarvioaloite v. 2017

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 02.06.2020 § 340

HEL 2020-001925 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapidosta säädetään kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitolaissa eli kunnossapitolaissa. Helsingissä katujen liukkautta torjutaan kunnossapitolain edellyttämällä tavalla ja osoittamalla vastuujaolla kaupungin sekä kadun varrella olevien kiinteistöjen kesken.

Kaupungin vastuulla olevat kadut, torit ja aukiot kaupunki hoitaa Helsingin talvihoidon laatuvaatimusten mukaisesti. Jalkakäytävän liukkaus torjutaan kadun kunnossapito- ja kiireellisyysluokituksen perusteella siten, että yön jälkeinen liukkaus on torjuttava tonttikaduilla viimeistään klo 12 mennessä.

Keskustaa lukuun ottamatta kaupunki on ottanut kiinteistöjen vastuulla olevat katujen talvihoito- ja puhtaanapitotyöt jalkakäytävien liukkauden torjunta mukaan lukien tehtäväkseen, ns. kokonaisvastuuhoidon piiriin. Kaupunki laskuttaa kiinteistöjä näistä kiinteistöille lain mukaan kuuluvista töistä.

Keskustassa kiinteistön omistajat suorittavat kohdallaan olevan jalkakäytävän liukkauden torjunnan, mistä kunnossapitolaissa säädetään. Tätä tehtävää valvoo kaupunkiympäristön alueiden käyttö- ja valvontayksikkö.

Kaupunki tarjoaa liukkausvaroituspalvelua. Palvelu varoittaa liukkaimista keleistä tekstiviestillä. Tekstiviesti lähetetään kaikille niille helsinkiläisille, jotka ovat palveluun liittyneet. Kaupunki on mukana myös ”Pysy pystyssä”-kampanjassa.

Kunnossapitolaki edellyttää, että kadut ovat käytettävissä ja turvallisia liikkua kaikkina aikoina. Lähtökohtana Helsingissä onkin, että kadulla liikkuja voi luottaa siihen, että liikkuminen on turvallista myös iästä tai toimintarajoitteista huolimatta.

Liukastumisista johtuneet kaatumisonnettomuudet ovat kuitenkin valittavasti yleisimpiä talviajan tapaturmia. Valtaosa liukastumisista on onneksi lievempiä tapaturmia, nyrjähdyksiä tai venähdyksiä, tai kuntoon hoidettavissa olevia, jalan luiden tai ranteiden murtumisia, mutta

liukastumisesta saattaa aiheutua myös pitkäaikaista tai loppuikäistäkin suurta haittaa. Kaatumis- ja liukastumistapaturmat aiheuttavatkin suurimman osan vuosittaisista yleisten alueiden vahingonkorvausvaateista ja -kustannuksista.

Esikaupunkialueilla on katujen hoidossa siirrytty kokonaisvastuuhoito-malliin. Kaupunginhallituksen 12.11.2012 § 1270 päätöksen mukaisesti kantakaupungissa noudatetaan seuraavaa toimintamallia:

- Ensimmäisessä vaiheessa siirretään Katajanokan alueella lumenkuljetus ja katujen pesu kaupungin tehtäväksi sekä siirrytään katujen kokonaisvastuulliseen ylläpitoon Toukolan, Vanhankaupungin, Kumpulan ja Pasilan alueilla.
- Muilta osin kantakaupungin katujen hoidossa noudatetaan toistaiseksi nykyistä kunnossapitolain mukaista työnjakoa kaupungin ja tontinomistajien kesken.
- Ensimmäisen vaiheen toimivuudesta kerätään kokemuksia ja saatujen kokemusten perusteella kaupunginhallitus tulee päättämään erikseen jatkotoimista kantakaupungin katujen ylläpidossa ja talvi-hoidossa. Tätä päätöstä ei kaupunginhallitus ole vielä tehnyt.

Koronan aiheuttaman muuttuneen taloustilanteen myötä tulee kaupungin itselleen ottamia uusia tehtäviä tarkoin harkita.

Edellisen vuoden 2019 talvikausi oli runsasluminen ja kaupunki joutui ottamaan käyttöön talven varautumissuunnitelman mukaiset poikkeustoimenpiteet ja lisäresurssit. Poikkeustilanteen toimenpideryhmän raporttien mukaan keskusta-alueiden kadut ja jalkakäytävät, jotka ovat kunnossapitolain mukaisesti kohdalla olevien kiinteistöjen hoitovastuulla, olivat suhteellisen hyvin ja nopeasti hoidetut. Suurimmat ongelmat olivat kokonaisvastuuhoitoalueiden tonttikatujen jalkakäytävillä, joiden hoidon kaupunki on ottanut tehtäväkseen. Helsingin talvihoidosta tehtiin käyttäjätyytyväisyyskysely. Kyselyn tulokset olivat yhtenevät toimenpideryhmän raporttien kanssa.

Usein on esitetty, että Helsingin jalkakäytävät yleensä ja myös kantakaupungissa tulisivat varmimmin ja tasapuolisemmin sekä tehokkaammin talvihoidetuiksi kaupungin toimesta kuin kohdalla olevan kiinteistön hoitamana. Kaupunki varmistaa talvihoidon peruslaatutason ja tasalaa-tuisuuden. Katujen liukkaus ja liukkaudentorjuntatarve on kuitenkin uudelleenarvioitava.

Jalkakäytävien liukkaus torjutaan kiinteistöjen toimesta usein jo heti aamulla. Kiinteistöjen huoltoyhtiöt hoitavat kohdalla olevan tonttikadun jalkakäytävän varsinkin kantakaupungissa samalla kun talon piha-alueen ja rappuset aamuisin noin klo 7–8 mennessä. Jalkakäytävä saa-

24.08.2020

Asia/14

tetaan hiekoittaa myös käsin, joka sinänsä on nopea toimenpide lyhyellä matkalla.

Kaupungin laatuvaatimus tonttikatujen liukkaudentorjunnassa on yöllisen liukkauden jälkeen työn suorittaminen klo 12 mennessä. Bussi- ja kokoojakaduilla liukkaudentorjuntavaatimus on klo 10 mennessä.

Mikäli kokonaisvastuuhoitoa laajennetaan kantakaupunkiin, tulee liukkaudentorjunnan määräaikoja ja tästä aiheutuvaa lisämäärärahatarvetta tarkastella samassa yhteydessä. Myös kiinteistöjen omistajilla on mahdollisuus parantaa kaupungin suorittamaa jalkakäytävän laatua.

Liukuesteet tulevat olemaan erittäin tarpeellisia apuvälineitä pystyssä pysymisen turvaamiseksi. Yleisten alueiden vahingonkorvausvaateista suurin osa tulee jo nyt liukastumistapaturmista. Liukuesteiden jakaminen on turvallisuutta parantava toimenpide ja liukuesteet ovat käytettävissä jalkakäytävien lisäksi myös puistoissa ja kaikkialla piha-alueilla.

Ehdotus on siis kannatettava, mutta sen käytännön toteuttaminen ei kuitenkaan kuulu kaupunkiympäristölautakunnan toimialaan.

Kaupunkiympäristölautakunta suosittelee liukuesteiden jakamista ikäihmisille.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Tarja Myller, ylläpitoinsinööri: 310 38538
tarja.myller(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 02.06.2020 § 89

HEL 2020-001925 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Sampo Terhon ym. valtuustoaloitteesta ikääntyville jaettavista kenkiin kiinnitettävistä liukuesteistä:

"Helsingin hyvinvointisuunnitelman painopiste 'elävät, omaleimaiset ja turvalliset kaupunginosat' tavoittelee Helsinkiä, jossa kaikki kaupunginosat ovat eläviä, viihtyisiä ja omaleimaisia ja asukkaat tuntevat kaupunginosan omakseen. Yhdyskuntasuunnittelulla ja ympäristön ylläpidolla vaikutetaan osaltaan kaupungin turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Tapaturmat niin liikenteessä kuin kotona ja vapaa-ajalla aiheuttavat in-

himillistä kärsimystä ja sairaanhoidon tarvetta kaikenikäisille helsinkiläisille.

Etenkin kaatumiset ja liukastumiset ovat yleisiä tapaturmia, minkä vuoksi niihin panostetaan toimialojen yhteistyönä viestinnällä sekä laa- timalla suunnitelma liukastumisten ja koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisemiseksi.

Sosiaali- ja terveystoimessa henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti tunnistamaan kaatumisriski ja toteuttamaan kaatumista ehkäiseviä toi- menpiteitä lonkkamurtuman Käypä hoito -suosituksen mukaisesti. Toi- mialalla on käytössä RAI-arviointi kotihoidossa ja ympärivuorokautises- sa hoidossa. Arvioinnin avulla saadaan kaatumisriskin arvio, jonka pe- rusteella suunnitellaan moniammatillisesti korjaavia toimia IKINÄ- toimintamallin mukaisesti. Erityisen tärkeitä toimenpiteitä ovat tasapai- non ja liikkumisen vahvistaminen sekä hyvän ravitsemuksen turvaami- nen.

Palvelutarpeen arvioinnissa arvioidaan myös kaatumisen riskiä ja sovi- taan korjaavista toimenpiteistä. Helsingin sairaalassa kaatumisriskiä arvioidaan FRAT-menetelmällä, joka on Terveiden ja hyvinvoinnin lai- toksen julkaisema lyhyt kaatumisvaaran arviointimenetelmä. Tiedot po- tilaan kaatumisvaarasta ja osastolla toteutetut yksilölliset toimenpiteet kaatumisen ehkäisemiseksi sekä jatkohoidoksi suositeltavat keinot ja ohjeet liikuntakyvyn ylläpitämiseksi siirtyvät kirjattuna jatkohoitopaik- kaan tai kotihoitoon Pegasoksen loppuarviossa. Tulevaan Apotti- järjestelmään on integroitu kaatumisriskin arviointi.

Kuten edellä todettiin, ikääntyneen henkilön kaatumisriskin arvioiminen edellyttää yksilöllistä selvitystä, joka kattaa henkilön terveydentilan ja liikuntakyvyn, elintavat, asumis- ja ympäristöolosuhteet sekä omat nä- kemykset ja toiveet. Kaatumisen ehkäisytoimet valitaan näiden pohjalta yksilöllisesti. Kenkiin kiinnitettävät liukuesteet ovat yksi mahdollinen toimenpide, mutta ne eivät sovi kaikille. Henkilön saattaa esimerkiksi olla vaikea asettaa liukuesteitä paikoilleen ja ottaa niitä pois. Liukues- teet voivat myös lisätä kaatumisriskiä julkisissa sisätiloissa kuten met- roasemilla ja kauppakeskuksissa.

Ehdotuksen kustannusvaikutukset

Vuonna 2020 yli 70-vuotiaita helsinkiläisiä on noin 81 000. Lähimmän viiden vuoden aikana heidän määränsä lisääntyy noin 2 000 vuosittain. Olettaen, että liukuesteen hinta olisi 15 euroa kappale, välittömät kus- tannukset olisivat vuonna 2020 noin 1,2 miljoonaa euroa ja seuraavien vuosien kustannukset noin 30 000 euroa vuodessa. Tämän lisäksi eh- dotuksesta aiheutuu välillisiä kustannuksia ja hallinnollista työtä. Jotta taloudellinen panos olisi kustannustehokas, sen pitäisi estää ensim-

24.08.2020

Asia/14

mäisenä vuonna noin 2 500 ja seuraavina vuosina vuosittain noin 63 polikliinistä hoitoa vaativaa kaatumistapausta, tai vastaavasti estää yläraajamurtumia ensimmäisenä vuonna 473 ja sen jälkeen vuosittain noin 12 kappaletta. Laskelmassa ei ole mukana välillisiä tai hallinnollisia kustannuksia.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää kaatumisen ehkäisyä tärkeänä kaikissa ikäryhmissä ja erityisesti ikääntyneillä. Työhön tarvitaan kaikkia toimialoja ja myös kaupungin asukkaita. Sosiaali- ja terveydenhuollossa asia otetaan esille ikääntyneitä kohdattaessa. Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo edelleen, kuten lausunnossaan valtuutettu Nina Hurun ym. vastaavan sisältöiseen talousarvioaloitteeseen 29.08.2017 § 227, että yksittäisenä toimenpiteenä maksuttomien liukuesteiden jakaminen kaikille ikääntyneille ei ole kannatettava, koska ratkaisu ei sovelu jokaiselle eikä sen kustannushyötyä ole voitu todentaa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ikääntyneiden kaatumistapaturmilla on merkittäviä kielteisiä inhimillisiä, terveydellisiä ja taloudellisia vaikutuksia, joten niiden ehkäisy on tärkeää. Kaatumisen ehkäisyyn voidaan vaikuttaa useilla eri tavoilla, jotka tulee suunnitella yksilöllisesti. Kenkiin kiinnitettävät liukuesteet voivat ehkäistä kaatumista, mutta voivat myös aiheuttaa niitä."

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi